

УДК 338.48-640.4

DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6643-2023.2-66.16>

Юдіна О. І., доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри міжнародного туризму
та готельно-ресторанного бізнесу
Університету митної справи та фінансів
ORCID: 0000-0003-3699-5321

Корнєєв М. В., доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародного туризму
та готельно-ресторанного бізнесу
Університету митної справи та фінансів
ORCID: 0000-0002-4005-5335

Стеблюк Н. Ф., кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного туризму
та готельно-ресторанного бізнесу
Університету митної справи та фінансів
ORCID: 0000-0002-4488-769X

Разінькова М. Ю., кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного туризму
та готельно-ресторанного бізнесу
Університету митної справи та фінансів
ORCID: 0000-0002-1590-7428

Мішина Є. С., здобувач вищої освіти
Університету митної справи та фінансів
ORCID: 0009-0000-3670-4665

РИНОК ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ОЦІНЮВАННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ

У статті досліджується сучасний стан та динаміка розвитку ринку готельних послуг в Україні шляхом визначення особливостей зміни статистичних параметрів, що характеризують діяльність суб'єктів господарювання в сфері гостинності. Основною метою цієї статті є аналіз ринку готельних послуг в Україні, оцінювання його сучасного стану і тенденцій розвитку на основі динаміки показників діяльності колективних засобів розміщення.

У роботі шляхом проведення кількісного аналізу даних Державної служби статистики України охарактеризовано сучасний стан ринку готельних послуг у країні, його структура, особливості та тенденції розвитку з урахуванням класифікації видів економічної діяльності за КВЕД-2010. Шляхом інтерпретації показників кількості готелів й подібних закладів розміщення, осіб, що перебували в колективних засобах розміщення, зайнятих працівників в готельній сфері й обсягів реалізації та виробництва готельних послуг встановлено тенденції їх розвитку в Україні. На основі оцінки динаміки цих статистичних показників встановлено від'ємні тенденції їх розвитку в Україні в останні три роки, що пояснюється негативним впливом пандемії COVID-19, політичних та економічних кризових явищ в країні та світі. В ході дослідження визначено, що такі області як Одеська, Закарпатська, Львівська та м. Київ, мають найбільшу кількість готелів та подібних закладів розміщення, й відповідно більший прибуток від цієї діяльності. Також встановлено зростання ролі індивідуальних підприємців у готельній галузі й напрями їх співпраці з готельними мережами, які передбачають об'єднання ресурсів, знань та інноваційної активності ФОПів для створення нових споживчих пропозицій. Зростання частки ФОПів у структурі суб'єктів господарювання на ринку готельних послуг пояснюється нескладною процедурою їх реєстрації, нижчими витратами на управління бізнесом, більшою продуктивністю та ефективністю реалізації послуг, гнучкістю у прийнятті рішень, наданням інноваційних послуг і впровадженням нових концепцій, а також необхідністю забезпечення само зайнятості.

Ключові слова: сфера готельних послуг, підприємства, аналіз, статистичні показники, динаміка розвитку, сучасний стан, колективні засоби розміщення.

© О. І. Юдіна, М. В. Корнєєв, Н. Ф. Стеблюк, М. Ю. Разінькова, Є. С. Мішина, 2023

Yudina O. I., Korneyev M. V., Stebliuk N. F., Razinkova M. Yu., Mishina Ye. S. Market of hotel services in Ukraine: assessment of the current state and development dynamics

The article examines the current state and dynamics of the development of the hotel services market in Ukraine by determining the peculiarities of the change in statistical parameters characterizing the activity of business entities in the field of hospitality. The main goal of this article is to analyze the market of hotel services in Ukraine, to assess its current state and development trends based on the dynamics of performance indicators of collective accommodation facilities. In the work, by conducting a quantitative analysis of the data of the State Statistics Service of Ukraine, the current state of the market of hotel services in the country, its structure, features and development trends is characterized, taking into account the classification of types of economic activity according to KVED-2010. By interpreting the indicators of the number of hotels and similar accommodation facilities, persons staying in collective accommodation facilities, employed workers in the hotel sector, and the volume of implementation and production of hotel services, trends in their development in Ukraine were established. So, based on the assessment of the dynamics of these statistical indicators, negative trends in their development in Ukraine in the last three years have been established, which is explained by the negative impact of the COVID-19 pandemic, political and economic crisis phenomena in the country and the world. In the course of the research, it was determined that Odesa, Zakarpattia, Lviv, and Kyiv regions have the largest number of hotels and similar accommodation facilities, and, accordingly, greater profit from this activity. The growth of the role of individual entrepreneurs in the hotel industry and the directions of their cooperation with hotel chains, which involve the pooling of resources, knowledge and innovative activity of FOPs to create new consumer offers, have also been established. The growth of the share of FOPs in the structure of business entities in the hotel services market is explained by the simple procedure of their registration, lower costs of business management, greater productivity and efficiency of service implementation, flexibility in decision-making, provision of innovative services and introduction of new concepts, as well as the need to ensure self employment

Key words: sphere of hotel services, enterprises, analysis, statistical indicators, dynamics of development, current state, collective means of accommodation.

Постановка проблеми. Протягом останніх років на ринку готельних послуг спостерігаються певні зміни форм організації діяльності закладів тимчасового розміщення, оскільки їх гості мають можливість порівнювати особливості та якість сервісу в Україні й за кордоном і вимагають забезпечення відповідного рівня комфорту під час перебування у готелі. Даний фактор змушує готельні підприємства пристосовуватися до наявних потреб споживачів для задоволення їх попиту, що сприяє подальшому розвитку внутрішнього та глобального ринку готельних послуг. Сьогодні готельна індустрія є найбільш динамічним сектором економіки України, що швидко розвивається і здатний приносити реальний прибуток. Тому проведення аналізу сучасного стану та динаміки розвитку індустрії гостинності дозволяє детально ознайомитися з головними тенденціями у сфері готельних послуг, виявити та оцінити нові можливості для їх подальшого розвитку та зміцнення конкурентних позицій закладів розміщення. Оцінювання кількісних параметрів на підґрунті аналізу виявляє можливості для покращення якості обслуговування та задоволення потреб споживачів, що сприяє загальному розвитку галузі готельної індустрії в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку сфери готельних послуг приділялося багато уваги у роботах вітчизняних і закордонних авторів. Андрушків Б. М., Мельник Л. М. [1] визначають особливості організації бізнес-процесів у закладах сфери готельних послуг. У роботах Пуцентейло П. Р. [2], Ткаченко А. М. [3], Остапенко Я. О. [4] та ін. висвітлюються питання управління та розвитку підприємств на ринку готельно-ресторанних послуг. Вікторіно Л., Верма Р., Плашка Г. [5], Михайліченко Г. І. [6] досліджують фактори розвитку сфери гостинності. Проте, в умовах нестабільності на ринку готельних послуг, виникає необхідність у дослідженні динаміки показників діяльності підприємств готельного господарства та оцінюванні їх сучасного стану на основі особливостей зміни статистичних параметрів в сфері гостинності.

Метою статті є аналіз ринку готельних послуг в Україні, оцінювання його сучасного стану і тенденцій розвитку на основі динаміки показників діяльності колективних засобів розміщення (КЗР).

Виклад основного матеріалу. Для визначення стану ринку готельних послуг в Україні, зокрема його структури, характеру особливостей та тенденції розвитку, доцільним є проведення кількісного аналізу даних Державної служби статистики України. Статистичні показники діяльності засобів розміщення, до яких відносяться – кількість КЗР, кількість місць та внутрішніх й іноземних туристів, що мешкають у них, служать важливою інформаційною базою для аналізу ринку готельних послуг. Аналіз кількості колективних засобів розміщення та місць, що вони пропонують, надає уявлення про загальний обсяг попиту та можливості для розвитку нових готельних проектів або розширення існуючих. Динаміка кількості колективних засобів розміщення в Україні в 2016–2020 рр. згідно даним Державної служби статистики наведена на рис. 1 [7].

Таким чином, за даний період після незначного скорочення колективних засобів розміщення (КЗР) у 2017 році, їх кількість стала поступово збільшуватись, до пікового значення 2019 року (5335 од.), після чого в 2020 році через пандемію COVID-19 зменшилась до 4523 од. (див. рис. 1).

Аналіз даних про кількість місць в колективних засобах розміщення та кількість туристів, що в них перебували, дозволяє оцінити завантаженість готельних об'єктів, що допомагає зрозуміти ефективність управління готелями. Показники діяльності колективних засобів розміщення у період 2016–2020 рр. представлені в табл. 1 [7].

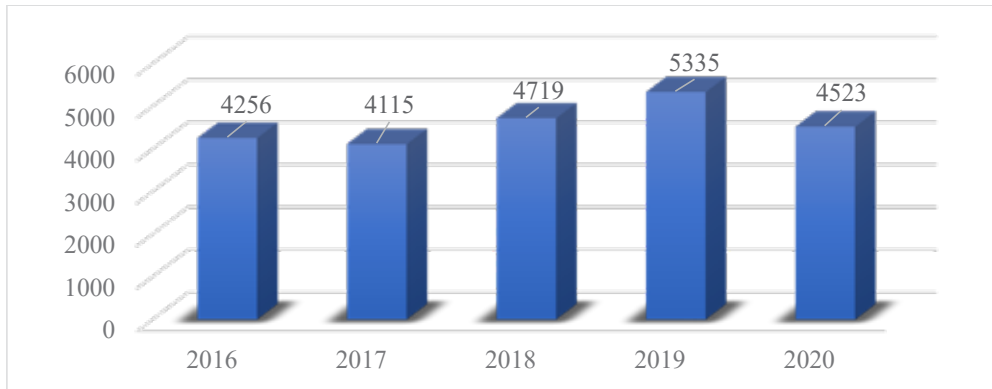

Рис. 1. Динаміка зміни кількості КЗР в 2016–2020 рр.

Джерело: складено автором на основі [7]

Таблиця 1

Діяльність колективних засобів розміщення у період 2016–2020 рр.

Роки	Кількість КЗР, од	Кількість місць у КЗР, тис. од	Кількість осіб, що перебували у КЗР, тис.		Частка іноземних туристів, %	Коефіцієнт завантаженості
			усього	з них іноземці		
2016	4256	375,6	6544,8	863,7	13,2	17,4
2017	4115	359,0	6661,2	824,5	12,4	18,6
2018	4719	300,0	7006,2	917,9	13,1	23,4
2019	5335	370,6	6960,9	959,4	13,8	18,8
2020	4523	312,1	3379,5	254,4	7,5	10,8

Джерело: складено автором на основі [7]

За наведеними даними характер динаміки кількості місць в КЗР дещо відрізняється від динаміки кількості закладів в цілому. З 2016 року кількість місць зменшувалась, й мала найнижчий показник в 2018 р. – 300 тис. од. Оскільки в тому ж році була найбільша кількість осіб, що перебувала в КЗР, коефіцієнт завантаженості є найвищим – 23,4, що свідчить про недостатнє використання потенціалу готельних послуг або неефективне управління ресурсами. Найнижчим є коефіцієнт завантаженості КЗР в 2020 році – 10,8, через значне скорочення туристів, й незначне зменшення кількості закладів та місць в них (рис. 2) [7].

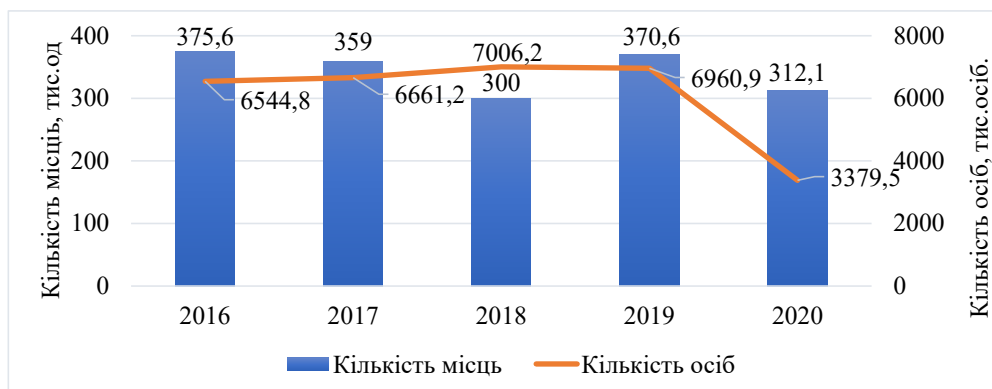

Рис. 2. Динаміка завантаженості КЗР в 2016–2020 рр.

Джерело: складено автором на основі [7]

Аналіз кількості осіб, що перебували в КЗР в 2016–2020 рр., показав, що кількість іноземних гостей в середньому становила 13,1% від загальної кількості осіб, а після пандемії, в 2020 р. дорівнювала лише 7,5%.

Таким чином, аналізуючи кількість осіб, що перебували в КЗР, можна зробити висновок, що через пандемію COVID-19, кількість відвідувачів скоротилась вдвічі через скорочення кількості іноземних відвідувачів в 3,8 рази та внутрішніх в 1,9 рази (рис. 3) [7].

Для визначення сучасного стану ринку готельних послуг в Україні крім аналізу динаміки колективних закладів розміщення, важливо проаналізувати кількісні показники діяльності інших закладів готельного господарства. Для цього використовується класифікація видів економічної діяльності за КВЕД-2010, а саме секції I «Тимчасове розміщення й організація харчування», розділу 55 «Тимчасове розміщення» [8].

Рис. 3. Динаміка осіб, що перебували у КЗР тис. осіб. за 2016–2020 рр.

Джерело: складено автором на основі [7]

Динаміка зміни частки готелів та подібних закладів розміщення у загальному обсязі інших суб'єктів тимчасового розміщення в 2017–2022 рр. наведені на рис. 4 [7].

Рис. 4. Динаміка зміни частки готелів та подібних закладів розміщення у загальному обсязі інших суб'єктів тимчасового розміщення в 2017–2022 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [7]

Таким чином, у загальній кількості суб'єктів господарювання з тимчасового розміщення, найбільшу частку займають готелі та подібні засоби тимчасового розміщення, на другому місці за величиною частки знаходяться засоби розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання, наступну позицію займають інші засоби тимчасового розміщення й найменша частка припадає на послуги розміщення у кемпінгах та стоянках для житлових автофургонів і причепів (див. рис. 4).

Значна частка готелів серед всіх видів закладів розміщення означає, що готелі є найпоширенішими та найбільш представленими об'єктами для тимчасового проживання. Це свідчить про значну популярність та попит на готельні послуги серед подорожуючих та туристів.

Наступним показником, що характеризує діяльність підприємств на ринку готельних послуг є кількість діючих суб'єктів господарювання. За оцінкою динаміки цього показника встановлено, що у довоєнний період 2016–2021 рр. найменша кількість готелів та подібних закладів розміщення була в 2016 році й складала 4104 од., з 2017 р. відбувалося їх поступове збільшення з піковим значенням 5451 одиниць в 2019 році,

й подальшим зменшенням у зв'язку з пандемією COVID-19 у 2020–2021 рр., але під час військового стану 2022 р. досліджуваний показник ще знизився до 4082 од. (рис. 5) [7].

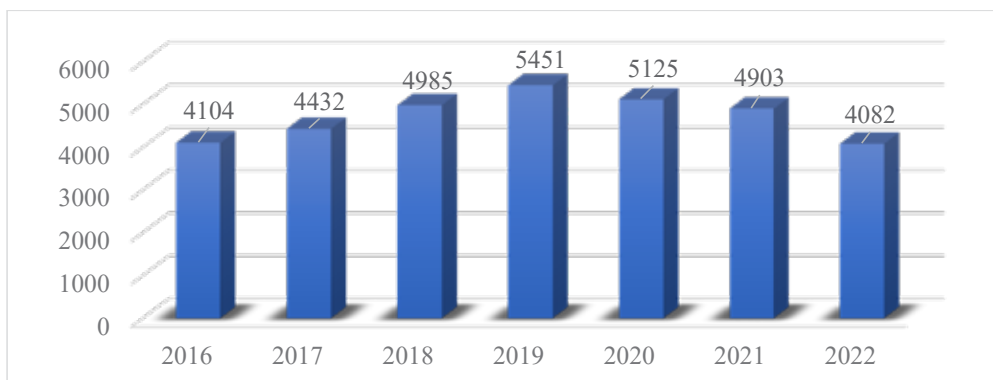

Рис. 5. Кількість діючих готелів і подібних засобів тимчасового розміщування у 2016–2022 рр., од.

Джерело: складено автором на основі [7]

Також показовим показником характеристики ринку готельних послуг є частка фізичних осіб-підприємців (ФОПів) в загальній кількості суб'єктів господарювання, протягом досліджуваного періоду цей параметр має середнє значення 77,5%, з найбільшим значенням в 2019 і 2022 рр. – близько 79% (табл. 2) [7].

Таблиця 2

**Кількість діючих суб'єктів господарювання за видом економічної діяльності
«Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування» у 2016–2022 рр.**

Роки	Усього, од.	з них ФОП, од.	Частка ФОП, %
2016	4104	3174	77,3
2017	4432	3392	76,5
2018	4985	3883	77,9
2019	5451	4291	78,7
2020	5125	3963	77,3
2021	4903	3734	76,2
2022	4082	3221	78,9

Джерело: складено автором на основі [7]

Існує кілька можливих причин значного збільшення кількості ФОПів (фізичних осіб-підприємців) у складі діючих суб'єктів господарювання. Однією з них є економічна нестабільність, тобто в деяких випадках збільшення частки ФОПів є результатом економічної нестабільності або труднощів на ринку праці. На сучасному етапі в умовах економічного спаду багато приватних осіб обирають шлях самостійного підприємництва як спосіб забезпечення доходу та зменшення ризику безробіття.

Такої особливості сучасного розвитку ринку готельних послуг може сприяти нескладна процедура реєстрації ФОПу, яка в багатьох країнах є простою та доступною, в Україні можна здійснити реєстрацію навіть через електронний сервіс «Дія» [9]. Цей фактор стимулює індивідуальних підприємців на відкриття власного бізнесу, включаючи готельний.

Крім того, ФОПи зазвичай мають нижчі витрати на управління бізнесом порівняно з великими готельними підприємствами. Вони можуть працювати в менших масштабах, не потребувати значних капіталовкладень і витрат на управління персоналом, що дозволяє цим суб'єктам господарювання формувати ефективну цінову політику, забезпечувати конкурентоспроможність та залучати більше споживачів. Значна частка фізичних осіб-підприємців у структурі закладів розміщення характеризує сучасні тенденції ринку готельних послуг, які варто враховувати.

Збільшення кількості ФОПів також вказує на зростання ролі індивідуальних підприємців у готельній галузі, які відрізняються більшою гнучкістю у прийнятті рішень, наданням інноваційних послуг і впровадженням нових концепцій. Великим готелям і готельним ланцюгам важливо використовувати таку ситуацію на ринку для організації співпраці з ФОПами, об'єднуючи їх ресурси, знання та унікальність, щоб створити нові споживчі пропозиції та підвищити свою конкурентоспроможність.

Враховуючи ці фактори, великі готельні підприємства та готельні ланцюги можуть реагувати на збільшення частки ФОПів шляхом постійного вдосконалення своїх послуг, розвитку бренду та пошуку інноваційних шляхів привернення та утримання гостей, а також шляхом організації співпраці з незалежними

підприємцями на основі партнерських угод, забезпечення взаємовигідного обміну досвідом та ресурсами, і використання цього партнерства для розширення своєї присутності на ринку.

Крім того, підтримка індивідуальних підприємців з боку юридичних осіб у сфері гостинності (надання консультацій, навчальних програм, фінансової підтримки, створення спеціалізованих програм для ФОПів) позитивно вплине на розвиток ринку готельних послуг України.

Відповідно до аналізу кількості діючих суб'єктів господарювання за видом економічної діяльності «готелів і подібних засобів тимчасового розміщування» [7] у розрізі регіонів у 2017–2021 рр., встановлено, що Одеська, Львівська обл., м. Київ, Закарпатська, Івано-Франківська, Дніпропетровська області, займають перші 6 позицій по кількості суб'єктів господарювання за аналізований період. З 2017 року розподіл готелів і подібних КЗР мав незначні зміни, але, станом на 2020 р., найбільшу частку займали зазначені вище області, а найменшу (менше 2,5% від загальному обсягу по Україні) – Полтавська обл. 2,2%, Черкаська обл. 2,2%, Хмельницька обл. 2,1%, Чернівецька обл. 1,8%, Волинська обл. 1,7%, Тернопільська обл. 1,6%, Житомирська обл. 1,5%, Рівненська обл. 1,4%, Чернігівська обл. 1,2%, Кіровоградська обл. 1,1%, Сумська обл. 1,1%, Луганська обл. 0,5, разом ці області зазначені на рис. 3 як «інші» й в цілому займають 18,4%. Проте у 2021 р. знизилася кількість закладів розміщення у Львівській, Закарпатській, Дніпропетровській, Харківській, Київській, Вінницькій областях та у м. Київ на 3,4%, 1,3%, 0,2%, 0,6%, 0,8%, 0,9% та 2,2%, відповідно, а в Одеській та Івано-Франківській областях зросла на 1,5%, в Миколаївській – на 1%, Донецькій – 0,2%, у Херсонському та Запорізькому регіонах кількість готелів і подібних КЗР збільшилася майже вдвічі й становила 2,2% (з 2,9% до 5,1%) і 3,8% (з 4% до 7,8%), відповідно (рис. 6) [7].

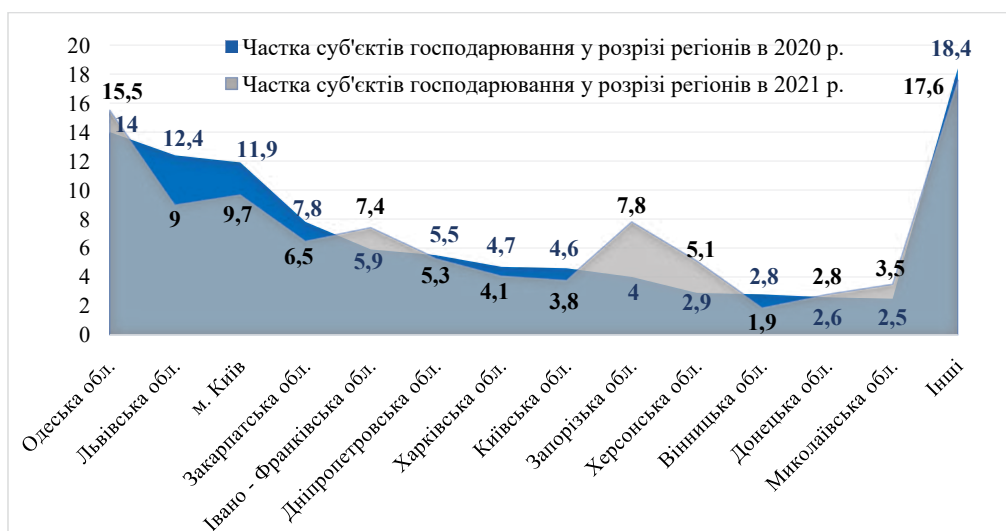

Рис. 6. Частка в загальній кількості суб'єктів господарювання розрізі регіонів в 2020–2021 рр.

Джерело: складено автором на основі [7]

Оцінювання умов розподілу готелів та інших закладів розміщення по областях надає важливу інформацію про територіальний розподіл готельної індустрії та дозволяє аналізувати туристичний потенціал різних областей. Таким чином, одним з основних факторів розподілу готелів за певними регіонами є їх туристична привабливість.

Територіальні одиниці з високим туристичним потенціалом, такі як природні парки, історичні пам'ятки, курорти або міста з культурними та розважальними можливостями, зазвичай мають більше готелів та інших закладів розміщення. Це зумовлено попитом на туристичні послуги у таких областях. Економічні фактори також впливають на територіальне розміщення готельних підприємств. Регіони з більш високим рівнем доходів та покупною спроможністю населення, такі як великі міста або промислові центри, мають більше готелів ділового призначення для обслуговування ділових туристів та бізнес-заходів. Вибір місця розташування готелів таких регіонів залежить від потенційного попиту та можливостей для розвитку бізнесу. Важливим фактором, який також впливає на розподіл закладів готельного господарства є інфраструктура та доступність регіону, оскільки для забезпечення зручності для туристів готелі часто будуються поруч з ключовими об'єктами інфраструктури, такими як аеропорти, залізничні вокзали і станції, автомагістралі. Це допомагає залучати більше гостей та підтримувати потік туристів у регіон. Демографічні фактори також впливають на розподіл готелів у країні. Регіони з великою кількістю населення, особливо з великою часткою в його структурі молодих людей або людей з високим рівнем доходів, можуть мати більше готелів для задоволення попиту на послуги туристичної галузі та засобів розміщення. За наявності великого туристичного

потенціалу такі регіони залучають як місцевих жителів, так й іноземних туристів, що потребує додаткових готельних послуг.

Усі ці фактори взаємодіють між собою та впливають на розподіл готелів та інших закладів розміщення по областях. Розуміння сутності впливу цих факторів допомагає оцінювати ринкову ситуацію, визначати потенційні можливості для розвитку готельного бізнесу та приймати обґрунтовані рішення щодо розташування готелів у різних регіонах.

За оцінкою показників виробництва та реалізації послуг готельних підприємств встановлені їх незначні коливання відносно один одного, порівняння цих показників характеризує рівень використання та рівень ефективності реалізації готельних послуг (табл. 3) [7].

Таблиця 3

Обсяг реалізованої та виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання видом економічної діяльності «Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення» у 2016–2021 рр.

роки	Обсяг реалізованої продукції			Обсяг виробленої продукції			Реалізовано/вироблено
	усього, тис грн	з них ФОП, грн	Частка ФОП, %	усього, тис.грн	з них ФОП, тис. грн	Частка ФОП, %	
2016	8439192,3	2087149,8	24,7	8859725,2	1583092,3	17,9	0,95
2017	10649057,7	2753739,7	25,9	11296386	2327004,2	20,6	0,94
2018	13247405	3767966,7	28,4	13565451,7	3204395,2	23,6	0,98
2019	14357886,2	4473731,8	31,2	12905762,8	3813330,3	29,5	1,11
2020	8532763,6	3441754,5	40,3	8163022,8	2970023,6	36,4	1,05
2021	15120876,9	5510675,8	36,4				

Джерело: складено автором на основі [7]

Згідно зі статистичними даними в 2016–2018 рр., було реалізовано менше послуг, ніж вироблено, що може вказувати на наявність нереалізованих запасів або проблеми з реалізацією (рис. 7) [7].

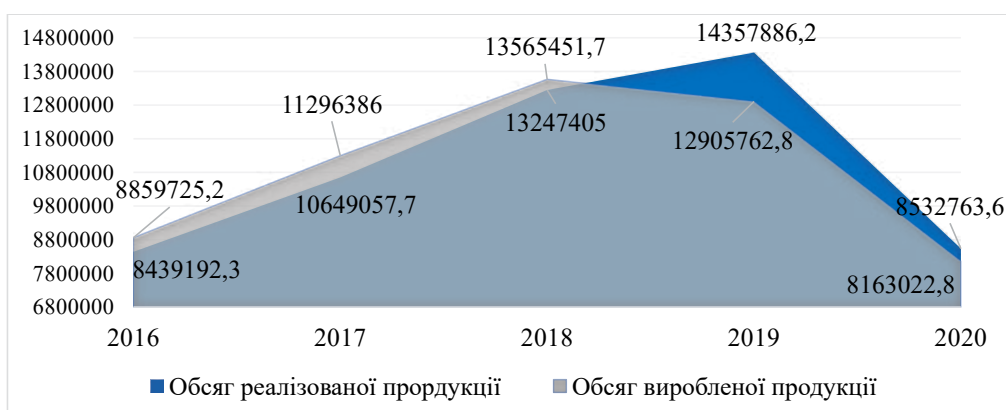

Рис. 7. Динаміка реалізованої та виробленої продукції готелів та подібних засобів розміщення 2016–2020 рр.

Джерело: складено автором на основі [7]

Така ситуація може скластися за різними причинами, наприклад, недостатня кількість бронювань, невдала маркетингова та цінова політика, проблеми з постачанням, або недостатній попит на ринку. Це може свідчити про неефективне використання ресурсів або можливість вдосконалення процесу реалізації послуг. Недостатній попит, своєю чергою, може бути пов'язаний зі зміною вподобань споживачів, зростанням конкуренції або економічними факторами

В 2019 та 2020 рр., незважаючи на пандемію, реалізовані послуги перевищували вироблені, що свідчить про збільшення фактичного рівня попиту, відносно очікуваного. Зростання попиту може бути результатом посилення маркетингових зусиль, зміни відношення споживачів до певних послуг або підвищення життєвого рівня споживачів готельних послуг.

Також ефективно управління запасами та оптимізація виробництва допомагає уникнути недостачі та забезпечити збільшення обсягу реалізації послуг. Іншою причиною зростання рівня реалізації можуть бути раціонально встановлені ціни на послуги, що збільшує їх продаж. До останньої з можливих причин належить розвиток нових ринків підприємств готельного господарства шляхом охоплення нових сегментів або розширення географії закладів розміщення.

За статистичними даними, частка ФОПів в реалізації та виробництві послуг за аналізований період зростає з 24,7 до 40,3% та з 17,9 до 36,4%, відповідно. Незважаючи на те, що частка самих підприємств в загальній кількості суб'єктів господарювання не збільшується, а залишається в середньому близько 77,5% (див. табл. 2.2). Проте у 2021 р. частка обсягу реалізації ФОПів зменшується на 3,9% у порівнянні з попереднім роком.

Зростання частки ФОПів у складі інших готельних підприємств пояснюється впливом такого фактору розвитку як зростання продуктивності їх діяльності. Сьогодні ФОПи характеризуються більшою продуктивністю та ефективністю в реалізації своїх послуг, оскільки вони можуть пропонувати різноманітні послуги та забезпечувати більший обсяг продажів на одне підприємство. Такий результат досягається шляхом впровадження нових технологій, покращення процесу управління та оптимізації бізнес-процесів.

Домінування великих ФОПів досягається завдяки тому, що обсяг реалізації їх послуг в основному залежить від кількох великих підприємств, які володіють значними ресурсами, широким колом споживачів або високим рівнем спеціалізації. У такому випадку, хоча кількість ФОПів може залишатися стабільною, вони здатні генерувати значний обсяг продажів.

Збільшення обсягу реалізованих послуг ФОПами вказує на зміну структури ринку готельних послуг, в якій ФОПи складають більшу його частку. Це пояснюється зростанням попиту на індивідуальні та незалежні послуги або зміною споживацьких уподобань, які можуть забезпечувати ФОПи.

Наступним показником, який характеризує сучасний стан ринку готельних послуг, є кількість зайнятих працівників у готелях і подібних КЗР, оскільки він дозволяє оцінити масштаб розвитку галузі гостинності (табл. 4) [7].

Таблиця 4

Кількість зайнятих працівників в готелях і подібних засобах тимчасового розміщення у 2016–2021 роках

роки	Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання		
	усього, осіб	з них у ФОП	Частка у ФОП, %
2016	29644	8359	28,2
2017	32139	9897	30,8
2018	36334	12993	35,8
2019	36833	13054	35,4
2020	29465	9817	33,3
2021	28674	10256	35,8

Джерело: складено автором за даними [7]

Дослідження цих показників допомагає, по-перше, оцінити економічну активність підприємств в індустрії гостинності й виявити зміни у сфері зайнятості. По-друге, кількість працівників служить індикатором рівня конкуренції на ринку, а також вказує на якість обслуговування. Крім того, аналіз змін у кількості працівників надає змогу прогнозувати ринкові тенденції і визначати розвиток готельної галузі. Врахування цих факторів дозволяє отримати важливі інсайти щодо стану та перспектив розвитку готельного сектора. Таким чином, в 2020 та 2021 роках спостерігається скорочення зайнятих, це є закономірною відповіддю на скорочення в той же період суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності, скорочення виробництва та реалізації готельних послуг після пандемії.

Таким чином, зменшення кількості зайнятих працівників у готелях і подібних закладах розміщення в Україні пояснюється різними причинами. Воно вказує на економічні труднощі та зниження попиту на послуги розміщення, що зв'язано зі зменшення туристичного потоку, зниженням інвестицій у готельну галузь або зміною споживацьких пріоритетів. Скорочення кадрів також є наслідком автоматизації процесів та впровадження нових технологій. Крім того, політична та соціальна нестабільність викликає зменшення кількості зайнятих у готельній галузі. Усі ці фактори впливають на стан готельної галузі в Україні та потребують відповідних стратегій і заходів для збереження і відновлення робочих місць та розвитку галузі в цілому.

Важливим показником, що характеризує сучасний стан готельної індустрії України є показник прибутку до оподаткування готелів і подібних засобів тимчасового розміщення у розрізі регіонів, результати розрахунків за 2020 р. наведено на рис. 8 [7].

У більш стабільному стані соціально-економічної системи України у 2020 р. області, що мають найбільший прибуток, в той же час мають найбільшу кількість суб'єктів господарювання за видом економічної діяльності «готелі й подібні засоби тимчасового розміщення». До таких регіонів відносяться: м. Київ, що має частку у розмірі 79,8% від загального прибутку, частка Одеської області складає 6,2%, Закарпатської області – 3,5%, Львівської – 2,7%. Незважаючи на те, що Полтавська та Запорізька області не є провідними по кількості закладів, вони мають більший прибуток, якій становить 1,4% та 1,2%, відповідно. Дніпропетровська область, яка належить до одного з регіонів, що мають найбільшу кількість закладів розміщення,

має 1% від загального прибутку. В категорію «інші» входять області, що мають частку прибутку менше 0,5%. До таких регіонів відносяться: Хмельницька, Донецька, Івано-Франківська, Миколаївська, Черкаська, Кіровоградська, Київська, Житомирська, Вінницька, Рівненська, Чернівецька області.

Рис. 8. Частка прибутку до оподаткування готелів і подібних засобів розміщування по регіонах в 2020 р.

Джерело: складено автором на основі [7]

Однак, в останні два роки під впливом кризових явищ структура прибутку за регіонами змінилася (рис. 9, 10) [7].

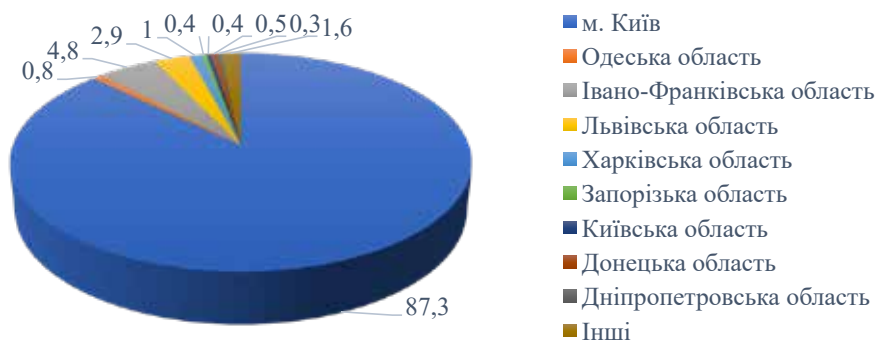

Рис. 9. Частка прибутку до оподаткування готелів і подібних засобів розміщування по регіонах в 2021 р.

Джерело: складено автором на основі [7]

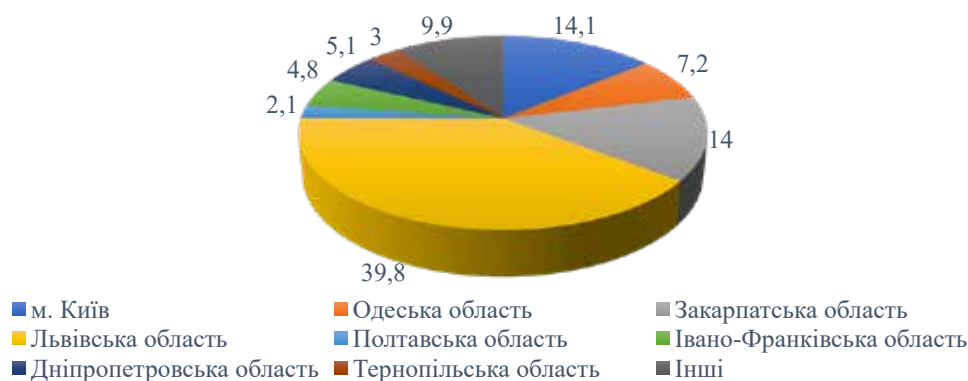

Рис. 10. Частка прибутку до оподаткування готелів і подібних засобів розміщування по регіонах в 2022 р.

Джерело: складено автором на основі [7]

Отже, у 2021 р. відповідно до величини питомої ваги цього показника регіони розташувалися в наступному порядку: м. Київ (87,3%), Івано-Франківська область (4,8%), Львівська область (2,9%), Харківська область (1,0%), Одеська область (0,8%), Київська і Запорізька області (0,4%), Донецька область (0,5%),

Дніпропетровська область (0,3%), інші (1,6%), а у 2022 р. за результатами ранжирування величини прибутку перші вісім місць зайняли: Львівська область (39,8%), м. Київ (14,1%), Закарпатська область (14%), Одеська область (7,2%), Дніпропетровська область (5,1%), Івано-Франківська область (4,8%), Тернопільська область (3,0%), Полтавська область (2,1%), інші регіони (9,9%).

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Аналіз ринку готельних послуг в Україні, показав, що готелі є найпоширенішими об'єктами тимчасового розміщення. На основі оцінки динаміки таких статистичних показників як: кількість готелів й подібних закладів розміщення; кількість осіб, що перебували в КЗР; кількість зайнятих й показники реалізації та виробництва готельних послуг, встановлено від'ємні тенденції їх розвитку в Україні в останні три роки, що пояснюється негативним впливом пандемії COVID-19, політичних та економічних кризових явищ в країні та у світі. В ході дослідження визначено, що такі області як Одеська, Закарпатська, Львівська та м. Київ, мають найбільшу кількість готелів та подібних закладів розміщення, й відповідно більший прибуток від цієї діяльності. Також встановлено зростання ролі індивідуальних підприємців у готельній галузі й напрями їх співпраці з готельними мережами, які передбачають об'єднання ресурсів, знань та інноваційної активності ФОПів для створення нових споживчих пропозицій.

Зростання частки ФОПів у структурі суб'єктів господарювання на ринку готельних послуг пояснюється нескладною процедурою їх реєстрації, нижчими витратами на управління бізнесом, більшою продуктивністю та ефективністю реалізації послуг, гнучкістю у прийнятті рішень, наданням інноваційних послуг і впровадженням нових концепцій, а також необхідністю забезпечення само зайнятості.

Дослідження ринкових умов функціонування готельних підприємств на основі аналізу статистичних даних надає змогу для оцінювання сучасного стану готельного ринку, потенціалу його розвитку. Отримані результати служать підґрунтям для проведення подальших досліджень у напрямку формування стратегій управління розвитком і забезпечення конкурентоспроможності закладів тимчасового розміщення.

Список використаних джерел:

1. Андрушків Б. М., Мельник Л. М. Формування системи бізнес-процесів підприємства у контексті сталого розвитку. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*, 2015. Вип. 2. Т. 1. С. 91–97.
2. Пуцентейло П. Р., Гуменюк О.О. Стратегічний аналіз як важливий елемент управління підприємством. *Інноваційна економіка*. 2016. № 3–4. С. 196–205.
3. Ткаченко А.М., Лелі Ю.Г. Проблеми та перспективи розвитку готельного бізнесу в умовах сьогодення. *Причорноморські економічні студії*. Вип. 12(1), 2016. С. 185–188.
4. Остапенко Я. О. Статистичне забезпечення управління витратами підприємств готельного господарства. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4293#>
5. Victorino, L., Verma, R., Plaschka, G. & Dev, C. Service innovation and customer choices in the hospitality industry. *Managing Service Quality: An International Journal*, 2015. 15(6). С. 555–576.
6. Михайліченко Г. І. Управління інноваційним розвитком туристичних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: 08.00.04. Київ, 2014. 20 с.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України, 2023. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010). URL : https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html
9. Автоматична реєстрація ФОП в сервісі «Дія» URL : <https://diia.gov.ua/services/reystraciya-fop>.

References:

1. Andrushkiv, B.M., Melnyk, L.M. (2015). Formuvannia systemy biznes-protsesiv pidpriemstva u konteksti staloho rozvytku [Formation of the system of business processes of the enterprise in the context of sustainable development], *Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property*, vol. 2, no. 1, pp. 91–97.
2. Putsenteylo, P. R., Humeniuk, O.O. (2016). Stratehichnyy analiz yak vazhlyvyi element upravlinnya pidpriyemstvom [Strategic analysis as an important element of enterprise management]. *Innovatsiyna ekonomika*. no. 3–4. pp. 196–205.
3. Tkachenko A.M., Leli Yu.H. (2016) Problemy ta perspektyvy rozvytku hotel'noho biznesu v umovakh s'ohodennya. [The problems and perspectives of problems and perspectives of hotel business in today's conditions]. *Prychornomors'ki ekonomichni studiyi*. Vypusk. Vol. 12(1), pp. 185–188.
4. Ostapenko, Ya.O. (2015) Statystychne zabezpechennya upravlinnya vytratamy pidpriyemstv hotel'noho hospodarstva [Statistical support for the management of hotel business expenses]. *Efektivna ekonomika*, no. 9. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4293#>
5. Victorino, L., Verma, R., Plaschka, G. & Dev, C. (2015) Innovatsii v sferi posluh i vybir kliientiv v industrii hostynnosti [Service innovation and customer choices in the hospitality industry]. *Managing Service Quality: An International Journal*, no. 15(6), pp. 555–576.

6. Mikhailichenko, G.I. (2014) Management of innovative development of tourist enterprises [Upravlinnya innovatsiynym rozvytkom turystychnykh pidpryyemstv] Abstract of Ph.D. dissertation, Economics Sciences. Kyiv, Ukrainian.

7. Ofitsiynyy sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny [Official site of Government service of statistics of Ukraine], 2023. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

8. Klasyfikatsiya vydiv ekonomichnoyi diyal'nosti (KVED-2010) [Classification of types of economic activity (KVED-2010)]. URL : https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html.

9. Avtomatychna reyestratsiya FOP v servisi «Diya» [Automatic registration of FOP in the Diya service]. URL : <https://diia.gov.ua/services/reyestraciya-fop>.